Год II Серада, 25 студня 1922 г. № 17 (26)

РАНІЦА

штодзенная грамадзкая, палітычная і літэратурная газэта

АДРЭС РЭДАКЦЫІ і КАНТОРЫ:
Вільня, Вострабрамская № 4, „Hotel Szlachecki“ пак. № 2.
Рэдакцыя адчыняна што дня, апрача сьвят, ад 11 да 1 і ад 5 да 7 гадз.

Цана нумару 20 марак.
Падпіска на 1 мес. . . 400 марак.
З перасылкай 1 „ . . 500 „
За граніцай ў два разы даражэй.

ЦАНА АБВЕСТАК:
За адзін радок звычайнага друку на 1 стр.—60 м.
ў тэксьце . . . . 75 м.
за тэкстам . . . . 40 м.
Для шукаючых працы на 10 прац. таней.

Вільня, 25 Студня 1922 г.

Аб тым, што робіцца ў Саўдэпіі кожны ведае. Карэспандэнты загранічных газэт ня маюць слоў для апісаньня таго жаху, якому яны з'явіліся жывымі сьведкамі. Голад пашырыўся, захапіў новыя вялікія раёны. Дзесяткі тысячаў людзей ў страшэных муках у медлянай агоніі чакаюць сьмерці, трацяць розум, чалавечыя інстыкты, пэрэварачываюцца ў дзікіх звяроў... Зарэгістраваны выпадкі людаедства, маткі ядуць сваіх дзяцей! Намёршых крадуць, вырываюць цела з магіл і пажыраюць!

У месьце з голадам пануюць і заразныя хваробы. Тыфус захапіў амаль ня ўсю Саўдэпію, халера, сіфіліс, сухоты—косяць людзей як траву.. Здаровых людзей няма. Савецкі „рай“ даканаў ўсіх... І ўсе, хто толькі мае хоць якую мажэбнасьць уцячы, бягуць па ўсім шляхам, па ўсім кірункам, ратуючы свае жіцьцё, бягуць і... разносяць па ўсяму сьвету заразу, эпідэмій...

Савецкая ўласьць—як гэта ўжо даказана сьведкамі—вязе ўцекачоў „ў нятопляных, зімных, ўшывых, вагонах“, гдзе здаровыя жывуць бок а бок з хворымі; трупы памёршых ад тыфуса лежаць у вагонах па цэлым дням, пакуль іх ня вікінуць. У дарозе ўцекачом не даюць нічога цёплага, нават кіпятку. Галодныя і халодныя, замучаныя жыцьцём у савецкім „раі“ і доўгай дарогай пры самых кепскі матэрыяльных варунках, без цёплага адзеньня, ўцекачы пры граніцы выкідываюцца з вагонаў проста на поле і чакаюць там, пакуль польскія ўласьці ня падбяруць іх і ня адправяць у адзін з этапных пунктаў...

Кепска ўцекачом, але кепска і суседнім з Саўдэпіяй дзяржавам, якія павінны прымаць да сябе цэлую армію галодных, абнішчалых, змучаных, хворых, заразлівых і нешчасных людзей...

Трэба ня толькі, даць прытулак, накарміць галодных, адзець голых і лячыць хворых, трэба яшчэ стварыць такія варункі рэпатрыацыі, каб тыфозная эпідэмія не запанавала і ў нас, каб уцекачы ня разняслі заразы па ўсей тэрыторыі Польшчы і Сярэдняй Літвы.

Праўда для ўцекачоў ўжо абарудаваны санітарныя этапы і карантыны. Але яны ня ўсілах справіцца з тымі дзесяткамі тысячаў ўцекачоў, якіх Саўдэпія выкідывае з свайго абшару.

Напрыклад, этапны пункт у Баранавічах—як аб гэтым ужо не адзін раз пісалі—перапоўнены хворымі. Урачы завалены працай. На кожнага з' іх прыходзіцца амаль ня 300 цяжка хворых. Ні адзін урач ня вытрымае доўгі час такой цяжкай, катаржнай працы!

І гэта не гледзячы на тое, што чразвычайная камісыя па барацьбе з эпідэміямі ў працягу апошняга году абарудавала дзесяткі лазарэтаў у паветах, каб заградзіць эпідэміям дарогу ў Вільню. Але гэтага мала. Уцекачы усё-ж прасачываюцца і праз карантыны, і этапы і праз бальніцы, прасачываюцца і нясуць з сабой тыфозную заразу. Угледзець за усімі прыезжаючымі з Саўдэпіі, абезўрэдзіць іх—вельмі ня лёгкае заданьне, на якое трэбуецца вялікая сума грошаў, патрэбны значны лік медзіцынскага пэрсаналю і стварэньня такіх варункаў рэпатрыацыі, пры якіх разнесеныя заразы з'явіліся бы не мажэбнымі...

Праца вельмі адказная, вельмі тэрміновая. на якую мы не павінны шкадаваць ні сродкаў, ні энэргіі, бо уселякая маруда, нерашымасьць будзе каштаваць нам вельмі дарага...

Праўда, мы можам канстатыраваць, што ў гэтым напрамку праца ужо ідзе, і ідзе вельмі інтэнсыўна: у самым Вільні, апроч ужо істнуючай бальніцы для заразных у Звярынцу, прыступлена да рэмонту легкіх нямецкіх баракаў, потым у недалёкай будучыне. як кажуць, будуць абарудаваны бальніцы у Дзісьне і Клецку. Але і гэтага яшчэ будзе мала. Трэба, каб усё грамадзянства агульнымі высілкамі дапамагло ў гэтай вялікай, і сьвятой справе. Ратуючы уцекачоў—мы будзем ратаваць сябе. Гэтага ніколі ня трэба забываць.

ТЭЛЕГРАМЫ.

ЛОДЗЬ 24. I. (А. В.). У сьвязі з загранічнымі заказамі на товары, лодзінскія фабрыкі Схэйбльра, Познанскіх, Грохмана і Грэера будуць працаваць замест 3 днёў ў тыдні 6.

ПАРЫЖ 24. I. (А. В.). Па прычыне сьмерці Св. Айца, вызначаны на дзень 20 гэтага месяца дыпламатычны абед на Елісейскім пляцы, будзе адцягнутым на далей.

БЭРЛІН 24. I. (А. В.). На сабраньні працаўнікоў электрычнай прамысловасьці ў Бэрліну, прэзыдэнт габінэту Лёэбэ прэдсказаў аб блізкім распадку габінэту Вірта. Выказаўшы неабхадзімасьць залатвеньня справы аб падатковым кампрамісу Лёэбэ, адзначыў, што сацыялісты зрабілі адхіленьня ў бок. Калі кампраміс з Цэнтрам, альбо з дэмакратамі ня дойдзе да згоды, габінэт Вірта распадзецца.

МАСКВА 24. I. (А. В.). Памёр тут генэрал Парскі, быўшы камандзір паўночнага фронту ў час вайны з немцамі. Генэрал Парскі першы з расейскіх генэралаў перайшоў на службу да бальшавікаў, і занімаў аж да сьмерці адпаведнае становішча ў чырвонай арміі.

МАСКВА 24. I. (А. В.). Адкрыта тут гаспадарсцьвенная цэнтральная таварoвая гэльда.

РЫМ 24. I. (А. В.). Духоўніца сьвятога Айца сёньня будзе ўскрыта і разгледжана. Як праўданадобна ў ім гаварылася аб справе пахаваньня і аб мейсцы гдзе пахаваць.

БЭРЛІН 24. 1. (А. В. Забастоўка жалезна-дарожных служачых у Саксоніі шырыцца на далей. У сьвязі з гэтай забастоўкай бражэньне сярод працаўнікоў расьце.

МАСКВА 24. 1. (А. В.) „Извѣстія“ паведамляюць, што ўраджай на хлапчатую паперу ў Туркестану ў гэтым годзе вынесе 300,000 пудоў. У годзе 1915 ураджай быў 1,300,000 пуд.

ЛЬВОЎ 24. 1. (А. В.) Арганізацыя кабет у Малай Польшчы выслала да міністра скарбу ліст, у якім паведамляе: што праз кабет робіцца збор золата і срэбра, што будзе асновай падтрымленьня польскай валюты.

ТОКІО 24. 1. (А. В.) Маршалак Іофрэ прыбыў да Іокагамы, гдзе люднасьцью быў спатканы з вялікім энтузіазмам.

КАТАВІЦЫ. 24. 1. (А. В.) Сьмета ў справе валюты на Шлёнску ўжо падпісана.

ЛЬВОЎ 24. 1. (А. В.) Паведамляюць з Украіны, што праваберaговая Украіна поўна бандамі з люднасьці, якія і робяць партызанскія аддзелы.

На жалезна-дарожнай лініі Знаменка, Бобрынская частыя напады на цягнікі. Камуністаў грабяць і б'юць, так сама і жыдоў. Неўраджай павелічвае лік грабяжоў, якія зьяўляюцца срэдствам здабыць харчы для жыцьця.

Весткі з Варшавы.

У сьвязі з сьмерцью Папы-святога Айца кардынал Каковскі, як прадстаўнік святога калегіўма 23 студня ад'ехаў да Рыма.

23 студня рана памёр у Варшаве пасол Адольф Свіда.

Да сьмерці Святога Айца.

З Рыму паведамляюць: зараз жэ па атрыманьні весткі аб сьмерці св. Айца Бонамі павядаміў караля, ўрадавых ураднікаў і губэрнатараў калёніі і аддаў распараджэньне вывясіць траурныя штандары на ўсіх грамадзянскіх дамох.

Кардынал Сігі пасяліўся ў Ватыкане, як старшыня Канклава.

Кардынал дзекан Бакутэлі прыняў гаспадарку цэркоўнымі справамі.

Кандыдатамі на Папскі прастол з'яўляюца: Дэлэ, Маффі, Біслешы, Гаспарі, Ратті, Лафанейен і Помпіллі.

У цяперашні час калегія складаецца з 61 сябара, ў тым ліку 31 італьянец і 30 іншых нацыянальнасьцяў.

Хаўтуры адбудуцца 30 студня і ў той жэ дзень зьбярэцца Конклаў. Чакаюць, што Папай будзе італьянец.

Навіны у тры радкі.

З Масквы пішуць; у канцэнтрацыйных лагерах не хватае мейсца. Дзеля гэтага, савецкі ўрад распарадзіўся звольніць з лагераў старыкоў, маючых балей як 50 гадоў і так сама і кабет, маючых дзяцей да 12 гадоў. (Он.)

„J. Sin.“, паведамляе, што Латвійскі ўрад адтрымаў ад Літоўскага ўраду паведамленьне, аб тым што літоўцы часова спынілі рэвакуацыю з Расеі У зьвязку з гэтым Латвійскі Урад спыніў пропуск уцекачоў з Расеі ў Літву праз Латвію. (Вад.)

Саўдэпія абвясьціла, што яна не пазволіць нікому ўмешывацца ў спрэчку паміж Расеяй і Фінляндыяй па выпадку паўстаньня ў Карэліі. (Пат.)

З Масквы паведамляюць, што ў Туркестане за апошні час паўстаньне значна пашырылася.

Паўстанцы зьніштожылі два савецкіх паўка. Усіх камуністаў забілі.

З Вашынгтона пішуць, што Першынг у ваеннай камісіі зрабіў заяву аб тым, што Злучаныя Штаты ня могуць пакараціць лік войска.

Злучаныя Штаты—згодна прапазыцыі Першынга—павінны мець армію ў 180 тыс. жаўнераў пры 4 т. афіцэраў.

Усе пагалоскі аб ліквідацыі паўстаньня на Украіне — няверныя. Паўстаньне ня толькі не ліквідавана, але ў апошні час паўстанцы разбілі некалькі савецкіх паўкоў і захапілі 6 гарматаў, 48 кулямётаў, многа набояў і амуніцыі.

Савецкае войска адмовілася весьці барацьбу з паўстанцамі. Бальшавікі прывязлі на Украіну новыя паўкі, складаючыяся з кітайцаў, якія нішчаць украінскіх сялян, гвалцяць кабет і забіваюць заўсім нявінных людзей.

ХРОНІКА.

Адказнасьць зялезных дарог.

З 1 лютага польскія зялезных дарогі вазстанаўліваюць поўную адказнасьць за прапажу, псоту і недалік гандлевых перасылак.

Чуткі аб назначэньні п. Рачкевіча.

Па весткам, атрыманым з Варшавы, Навагрудскі Ваевода п. Рачкевіч у хуткім часе атрымае вялікаю пасаду ў Віленшчыне.

Склікаsucc Сойму.

Тэрмін склікаhьня Віленскага Сойму, як ходзяць чуткі, будзе адложаны да сярадзіны лютага.

Прычынай адкладу, як кажуць, з'яўляецца жаданьне зрабіць першае паседжаньне найбалей пышным.

На адкрыцьце Сойму чакаюць прыезду прадстаўнікоў Латвіі, Эстоніі, Чэхіі, Францыі і Бельгіі.

Прэса ў Сойму.

Бюро па справам Сойму па згадженьню з праўленьнем хаўруса працаўнікаў польскай прэсы ў Вільні і бюро прэсы Вільні і бюро прэсы час. урад. камісіі зрабіла пастанову прадставіць у Сойме для прадстаўнікоў прэсы: 1) 34 мейсца ў першым і другом радох балькона, 2) ложу ў партэру з правага боку для карыстаньня супольна з карэспадэнтамі тэлеграфных агенстваў, 3) пакой на першым этажу з цэляфонам, 4) ложу першага этажа № 10 для заграні

Тыпы Палесься.

12. Тры крыжы.

Хто збудаваў іх? думаў я, гледзячы на іх. Хто чыя нага была тутака? Чыя рука аставіла сярод дзікага гушчару лесу, гэтыя крыжы? Над кім яны стаяць!

„Гэ, вы, сябра нешта замысьліліся? Ня сумуйце!“ зьвярнуўся да мяне Караба.

„Вось хадзеце да іх бліжэй. Мы падайшлі да самых камянёў, ў якіх былі ўмацаваны крыжы.

„Ну вось слухайце“ пачаў Караба.

„Даўно, даўно, навет дзяды нашы ня памятаюць гэтага году, тутака не падалёку стаяў стары замак. На яго мейсцы мы пабываем яшчэ сёньня, і лягэнду аб ім я вам раскажу, а пакуль аб крыжох слухайце: „Паставіў гэтыя крыжы Юрка Касы. Пад сярэднім пахаваны яго бацька-князь Радзівіл, пад другім — яго другі бацька, а пад трэцім — з якога боку, ня ведаю ён сам.

— „Хто такі быў Юрка Касы? Які Радзівіл? І як у яго былі два бацькі?“ зьдзіўлена запытаў я, глянуўшы на іх абодвых.

„А вось як прыйдзем да месца, дзе быў стары замак‘ дык я вам разкажу ўсё папарадку, а пакуль што давайце адпачынем, дый папалуднуем,“ закончыў ён, і яны пачалі прыгатаваць яду.

Я адайшоў ад іх, прыхіліўся да ёлкі і думаў.

Дык вось гдзе хаваецца праўда пра маіх дзядоў і прадзедаў! Дык вось хто хавае праўдзівую прошласьць майго народу! Дык вось хто захаваў славу і гонар старонкі маей. Ты, ты, стары лес! Цябе я павінен дзякаваць за ратунак нямых, сьведкаў пра жыцьцё старонкі маей...

Дык ведай цёмны лес, ніхто не дазнаецца ад мяне пра месца, гдзе хаваеш ты гонар роднай старонкі. Ведай! Вось тутака ля трох крыжоў клянуся табе ні, ніхто не дазнае...

„Сябра! А, сябра! назваў мяне нехта, і мары мае ўплылі.. „Вось закусеце!“...

Смачна пад'еўшы, мы крануліся далей... Бывайце, тры крыжы, і памятуйце, што я клятву сваю вам стрымаю!

13. Стары Замак.

Цяперака мы йшлі лесам. Нам прыходзілася глядзець пад ногі, каб ня зачапіцца дзе-кольвек за карэньня і ня апынінца ў балоце.

Гэтак мы прайшлі ня ведаю колькі вёрстаў лесам, як я пачаў прымечаць то тутака, то тамака старыя, пакрытыя зеленаю плесьняю цагліны раней рэдкія, а пасьля ўсё часьцей і часьцей. Караба, які йшоў ззаду мяне, сказаў:

„Вось гляньце, ўжо пачынаюцца сьляды замку“.

Лес станавіўся ўсё чашчэй і гушчэй, раптам пашоў такі густы ялавец, што нам прышлося прадзірацца праз яго як праз лазу па балоце, добра яшчэ было тое, што балота скончылася.

— „Ну, вось хутка і замак“, сказаў Караба.

— „Сюды!“ крыкнуў Ганчар...

Мы кінуліся да яго, і ўгледзялі невялічкую палянку, ўсю пакрытую невялічкімі бярозкамі, сярод якіх ляжалі грудамі цэглы.

— „Вось і замак!“ сказаў Караба. „Як бачыце ўжо нічога ня засталося. Ну, а ўсёж месца яшчэ знайсьці магчыма...

Я абайшоў ўсю палянку, стараючыся хоць што кольвек знайсьці цікавага і так такі знайшоў. Гэта быў зялезны стоўб з кальцом, які тырчаў з цэглянай кучы. Што гэта за кальцо? Дзеля чаго яно? Ці конь стаяў прывязаны да яго? Ці можа які-кольвек небарака канчаў свой век у мурох замку князя? А мо красавіца жонка тамілася за здраду сярдзітаму мужу—князю? А мо проста за яго закладаваўся які-кольвек запор ад брамы замка?

Маўчаць нямыя сьведкі, маўчыць стары лес, дый ці быў ён тутака калі, ці ітснавалі князёўскія харомы? Хто ведае?

У марах зьвярнуўся я да сяброў. Ужо гарэў касцёр і Ганчар нешта варыў ў саганчыку.

— «Ну што аглядзелі?» запытаў мяне Караба.

„Але, ўсё“ адказаў я.

— „Ну вось добра, пакуль будзе гатоў крупень, дык сядайце, я вам раскажу пра Юрку Касога, адсюль вы даведаецеся і аб замку і аб трох крыжох. Вось-што кажа лягенда...“ Пачаў ён.

Дзяргач.

Маленькі фельетон.

Плюска-Чудадзей.

Мана, што яе тады яшчэ ня было: гэта абязьяны і бальшавікоў ня было, бо толькі іх ў апошнія часы немец выдумаў—першую на пацеху, а ўтарых на пакуту грамадзянству!...

А плюска ўжо была ад самага стварэньня міру!... Такая-жэ чырвоная, як і цяпер, так-жа ссала кроў з людзей і так-жа, як і цяпер, тады яе не шанавалі, а лупілі, хто як мог!...

У тыя старыя часы ў нейкатарым гаспадарсьцве нарадзілася плюска-Чудадзей...

Яшчэ маленькай, яна пачала разважаць аб плюскавым жыцьці-быцьці і жаліцца судзьбе на сваю гора-нядолю.

— І чаго нас на сьвет Божы пусьцілі? —казала яна.—Усюды нас бьюць, ні хто ня мае літасьці да нас!... Ні якіх правоў не даюць!..

— Нічога, плюска!—адказала Судзьба:—Прыдзе пара – будзеш мець і ты правы і ўсё, што хочаш!... Цярпі, плюска.

— Хіба ты маніш?—пакачала галавой плюска-Чудадзей:—ня веру я табе!

— Дык жыві-жа ты, паскуда, да той пары, пакуль ня споўняцца маі словы!—пракляла яе Судзьба.

Як сказала—так і сталася!...

Вось і пачала плюска жыць, ня ведаючы сьмерці... Часамі так абрыдае Чудадзю жыцьце, што чаго-чаго толькі ня рабіў, каб згінуць: і пад падашву да чалавека кідаўся, і ў гарачую групу падаў — нічога ня выходзіць!.. Ня бярэ яго сьмерць!...

Доўга думаў Чудадзей, як бы яму збавіцца ад праклёньця, і ў рэшце парашыў ісьці да людзей, дамагацца для плюскаў чалавечых правоў, а для сябе —сьмерці!...

Прышоў Чудадзей да прастога чалавека і кажа:—Чаму ты нас бьеш? Хто табе даў права на гэта?

А просты чалавек і адказывае:

— Мяне бьюць, ну, дык, і я цябе душу...

— Ня маеш права! — агрызаецца Чудадзей:—

— Іш ты, гадзіна! — засьмяяўся просты чалавек, кінуўшы плюску на падлогу і наступіўшы на яе абцасам...

Паляжаў Чудадзей, адпачыў і пашоў далей.

— Трэба зьвярнуцца да філёзофаў! разважаў ён:—Яны мудрэйшыя ад „Янача з вёсак“—і пайшоў да Грэкаў. Але-ж і тутака яму не пашанцавала: філёзофы яго ня прыкмячалі, бо ўсё сваё жыцьце лятані думкамі павышэй яснага сонейка, а пад ногі сабе ніколі не глядзелі...

Выбіўся з апошніх сіл Чудадзей, але-ж надзеі яшчэ ня траціў і, калі пачуў, што ў Афінах жыве нейкі Сакрат, які ўсім цікавіцца і з ўселякім, гаворыць —ў той жа дзечь забіўся за каўнер афінскага купца і паехаў ў такі спосаб да Сакрата.

—Вось што,—сказаў Чудадзей, прыехаўшы да Сакрата:—Чуў я, што ў вас, людзей, ёсьць запаведзь: „ня ўбей“, Чаму-ж, нас, бьюць, як толькі хто дзе ўбачыць?... Ці не пра нас сказана гэта запаведзь?.. Ці ня маем мы права на жыцьце, як і вы, людзі?..

Выслухаў Сакрат і замысьліўся...

Доўга маўчаў, на рэшце запытаўся?

— А чым ты, плюска, жывеш?

— „Ссу кроў з чалавека!

— А ці ня можаш перамяніць свой звычай, перайсьці на іншую патраву: на хлеб, на бульбу?...

— „Не“ —

— Ну, дык, цябе заўсёды будуць душыць,—адказаў Сакрат:—і ніколі ня прызнаюць тваіх правоў на жыцьцё!..

— Добра!—не паддаваўся Чудадзей:

— Але тады, значыцца, людзі заўсёды будуць ісьці проці запаведзі „ня ўбей“!.. І ў рэшце некалі яны апамятаюцца:не заўсёды-ж яны будуць зладзеямі...

Яшчэ мацней замысліўся Сакрат... Думаў, амаль што, ня цэлы дзэнь і толькі пад самы вечар запрапанаваў зрабіць пробу, каб праканацца, ці мае чалавек права душыць плюскаў, ці не.

— Вось што, даражэнькая!—сказаў ён: Я цябе пасаджу ў скрыначку і пагляжу, ці доўга ты можаш пражыць бяз патравы... Пакуль будзе магчыма цярпець—трымайся. А як пачуеш, што сьмерць надыходзіць—пастукі і я цябе пакармлю і дам апошні атказ!...

— Добра! — чалавечэ, згадзіўся Чудадзей і палез у скрыначку.

Праз тыдзень запытаўся ў плюскі, ці хоча яна есьці.

— Не!—адказала яна...

Гэтае самае „не“ адказывала яна кожны тыдзень, пакуль ня сышоў год...

— Ну, а цяпер?

— Цяпер гатоў трохі зьесьці, але-ж, калі патрэба, магу і яшчэ год пачакаць!... Прайшоў яшчэ год.

— Ну а цяпер?—спытаўся Сакрат.

— Хочацца есьці, але-ж, калі патрэба, яшчэ гатоў цярпець гады з-два...*)

Сакрат парашыў не чапаць плюскі цэлых два гады, але праз год ён быў арыштаваны, аддапы пад суд і прыгавораны на кару сьмерці.

Сядзючы ў турме, Сакрат ўспомніў аб плюсцы, і папрасіў прыяцялёў, каб прынясьлі скрыначку з ёй да яго.

— Ну як, ўсе яшчэ можаш ўстрымацца ад яды?—запытаў ён.

— Яшчэ!—адазваўся Чудадзей. Тады Сакрат адчыніў скрыначку, накарміў плюску сваей крывёй і гэтак сказаў:

— Слухай. мой апошні адказ на тваё запытаньне: разам з табой, не чапаючы цябя, чалавек ня можа жыць... Але-ж было запытаньне: ці ня можа чалавек ўцячы, каб цябе не забіваць... Я спадзеваўся, што дзеля гэтага досыць будзе пакінуць паміашканьне на некалькі дзён, каб вы самі там маглі падохнуць бяз яды!.. Цяпер я бачу, што і гэтак ад цябе не ўратуешся!.. Застаецца, апошняе запытаньне: ці мае чалавек права цябе забіць?.. Па-маему — мае на гэта большае права, як ты на тое, каб яго загрызаць, бо хто ты?—Гнуса!.. А ён?..— Ён чалавек, вум, культура, прагрэс!..

З другога, зноў, боку: ты грызешь чалавека дзеля тваей асабістай карысьці, а чалавек, апрача смуроду нічога ня мае, задавіўшы плюску!.. А — гэта ўсім вядома—што гдзе менш карысьці — там больш праўды і права!

Дык вось, мой апошні атказ: як ні разглядай — чалавек мае права цябе забіць!..

З гэтымі словамі, Сакрат выкінуў плюску на падлогу і расьціснуў яе нагой.

Шмат чаго ведаў Сакрат, а ня ведаў, што перад ім ня звычайная плюска, а няўмірушчая!

Ад таго часу і аж да нашых дзён, ніхто нідзе нічога ня чуў аб гэтай плюсцы-Чудадзею...

Але-ж вось у апошнія часы газэты паведамілі, што плюска-Чудадзей зьявіўся ў Маскве, дзе быў прыхільна прыняты Лейбам Троцкім...

Ведаеш што, таварыш, — сказаў Чудадзей Троцкаму:—Мы маем шмат супольнага: ты крычыш аб „чырвоным“, і лічыш сябе „чырвоным“, я — так сама лічу, што й я ня руды. Ты ссеш кроў з людзей — і я раблю тое самае. Ты ня маеш ніякіх правоў на ўсей зямле, апрача Маскоўшчыны — я так сама, апрача сваей шчэлкі нідзе іх ня маю. Дык ня паехаць-лі нам разам на Гэнуэскую канфэрэнцыю?.. Будзем тамака падтрымліваць адзін другога—можа што з гэтага і выйдзе! Можа і прызнаюць нам правы?..

Калі-ж мне дадуць, а табе не — ты маеш права апяліраваць; дадуць табе, а мне адмовяць — я буду крычэць, каб яны былі да ўсіх справядлівымі... А што яны аднаму з нас дадуць — у гэтым я пэўны!...

Гэтак пішуць цяпер газэты. А адзін тыгоднік „Пяюска“, паведамляючы, што ў хуткім часе плюска-Чудадзей едзе ў асобым купэ (за каўнером ў Леніна) па Гэнуэскую канфэрэнцыю, дадае, што Чудадзей мае пэўную надзею на добры рэзультат паездкі... Такую пэўную, што навет, труну ўжо для сябе абсталяваў і прыказаў пераслаць яе па цошце ў Гэную.

Антон Шуляк.

*) плюска бяз яды можа пражыць каля пяці гадоў. Аут.

Абвестка.

Згублена

20 сьнежня 1921 году засьведчэньне на імя паручніка Гузнея Якуба, выданае праз Dowództwo Obozu internowanych w Dorohusku za Nr. 100 od 18 maja 1921 roku.

Знайшоўшага прашу вярнуць у Рэдакцыю.

Рэдактар-Выдавец: Вацлаў Адамовіч

Друкарня „Друк“ Субач 2.